

۳۶ فعالیت نگارشی برای تقویت انشانویسی
در دوره‌ی دوم ابتدایی (قسمت دوم)

اگر نامرئی می‌شدم ...

در شماره‌ی قبل نوشتیم در کتاب‌های نگارش فارسی ابتدایی فعالیت‌هایی پیش‌بینی شده‌اند که انجام آن‌ها برای انشانویسی دانش‌آموزان مفید است. گاه دیده می‌شود، دانش‌آموزان علاقه دارند بیشتر بنویسند و به دنبال موضوع‌های جدیدتری هستند. فعالیت‌هایی که در هر شماره از نشریه‌ی رشد آموزش ابتدایی چاپ می‌شود، برای این دسته از دانش‌آموزان و نیز معلمانی که بخواهند تنوعی در کلاس نگارش ایجاد کنند، به کار می‌آید.

در زنگ نگارش بچه‌ها نیاز دارند از قالب‌های روزمره و تکراری فاصله بگیرند و با موضوع‌های نو دست و پنجه نرم کنند. شاید نوشتن انشا بیشتر از آنچه به دایره‌ی واژگان بچه‌ها بستگی داشته باشد، به موضوع‌هایی که تعیین می‌شود مرتبط باشد. یکی از گلابه‌های برخی همکاران این است که دایره‌ی لغات بچه‌ها کم است و در نتیجه نمی‌توانند بنویسند. در مقابل، نظر دیگری هم وجود دارد که می‌گوید، اگر موضوع محرک نوشتن باشد، گنجینه‌های واژگانی پنهان بچه‌ها را آشکار خواهد کرد.

کلیدواژه‌ها: انشانویسی، تخیل

۴. فرض کنید

بازی فرض کنید در ادامه‌ی فعالیت شماره‌ی ۳ است که به تقویت تخیل بچه‌ها کمک می‌کند. در یکی از مدرسه‌ها با این سؤال مواجه شدم که آیا این همه تأکید بر تخیل، بچه‌ها را از واقعیت دور نمی‌کند؟ و آیا اساساً از نظر اخلاقی وارد حوزه‌ی دروغ‌گویی نمی‌شوند؟ در پاسخ به سؤال اول عرض کردم، بچه‌ها به اندازه‌ی کافی غرق واقعیت هستند. اجازه دهیم کمی این پوسته را بشکنند و وارد عرصه‌های دیگر شوند. در واقع، این تخیل افراد بوده که به کشف و اختراع هزاران پدیده‌ی نو انجامیده است. اگر کسی تخیل نمی‌کرد که چگونه می‌شود شب هم مثل روز روشن باشد، هرگز لامپ اختراع نمی‌شد. یا اگر تخیل نمی‌شد که چگونه می‌شود مثل پرنده پرواز کرد، هواپیما در همان شکل ابتدایی‌اش اختراع نمی‌شد. بنابراین، دامن زدن به تخیل، به رشد کودک و جامعه می‌انجامد. در پاسخ به سؤال دوم عرض کردم، دروغ به قصد گمراه کردن دیگران گفته می‌شود، حال آنکه با تخیل گونه‌های دیگر یک موضوع دیده می‌شود و قصد پیشرفت در آن هست تا قصد گمراه کردن دیگران. از بچه‌ها می‌خواهیم درباره‌ی یکی از موضوع‌های زیر انشا بنویسند:

é فرض کنید به جای دو پا سه پا داشتیم ...

é فرض کنید همیشه روز بود ...

é فرض کنید همیشه شب بود ...

é فرض کنید آب گرم وجود نداشت ...

é فرض کنید باران از زمین به آسمان پرتاب می‌شد ...

در این شماره موضوع‌هایی پیشنهاد شده‌اند که با تخیل و واژگان نهفته‌ی بچه‌ها ارتباط می‌گیرند و آنان را برای بیشتر و بهتر نوشتن آماده می‌کنند. اگر در خاطر تان باشد، در شماره‌ی قبل، تمرین‌هایی دادیم که با «اگر...» شروع شده بودند و آنان را وارد فضای جدیدی برای نوشتن می‌کرد و از موضوع‌های عادی و روزمره کمی فاصله گرفته بود. دامنه‌ی تخیل بسیار گسترده است و هر اندازه به آن بپردازیم، باز هم تازگی دارد. تمرین‌های پیشنهادی این شماره، دست آموزگار را باز می‌گذارند تا با تنوع موضوع به کلاس وارد شود. باز هم تأکید می‌شود، نیاز نیست در زنگ انشا یک موضوع بدهیم و انتظار داشته باشیم همه درباره‌اش بنویسند. می‌توان و حتی بهتر است به تعداد دانش‌آموزان موضوع بدهیم تا هر دانش‌آموزی با هر موضوعی ارتباط بهتری گرفت، درباره‌ی آن بنویسد. کافی است این موضوع‌ها را با خود داشته باشیم و در کلاس در اختیار دانش‌آموزان قرار دهیم.

چه شباهتی بین ... و ... می‌بینید؟

۶. ارتباط اجباری بین کلمات ناهمگون یا جمله‌سازی با کلمات بی‌ربط

تعدادی کلمه‌ی بی‌ارتباط به بچه‌ها بدهید و بخواهید آن‌ها را در یک جمله به کار ببرند. (توضیح دهید که جمله تنها یک فعل داشته باشد). برای مثال، با کلمات زیر جمله بسازند:

- کبوتر، تلفن، هواپیما، ناراحتی، سوزن
- دریا، بی‌سیم، کاغذ، درخت، فشنگ
- پدر، دستمال کاغذی، گاری، تشک، ابر
- شماره تلفن، بوق، اتوبوس، پرواز، زمستان

پرسید، اکنون یکی از جمله‌هایی را که نوشته‌اید در ابتدای انشای خود قرار دهید و درباره‌اش یک بند بنویسید.

۷. گفت‌وگو

- گفت‌وگوی یک گاو با یک فناری را بنویسید.
- گفت‌وگوی ماهی با خورشید را بنویسید.
- گفت‌وگوی برگ درخت با یک ماشین را بنویسید.

۸. یادآوری

با خواندن هر کلمه، یاد چه چیزهایی می‌افتید؟ حداقل پنج کلمه را بنویسید:

- گوشی:
- شامپو:
- دریا:
- موز:
- قرص:
- زنبور:

اکنون به انتخاب خود، ده کلمه از آنچه را به یاد آورده‌اید انتخاب کنید و آن را در یک انشای دویندی به کار ببرید.

۹. شبیه چیست؟

این کلمه‌ها شبیه چه چیزی هستند؟ حداقل پنج مورد را بنویسید.

- لیوان
- هندوانه
- خودکار
- کف دست
- چغندر

اکنون یکی از موارد بالا را به همراه شباهت‌هایش در یک بند به کار بگیرید و درباره‌اش بنویس.

۵. شباهت‌ها و تفاوت‌ها

- چه شباهتی بین سیم برق و پرتقال وجود دارد؟
- چه تفاوتی بین آب و سیب‌زمینی می‌بینید؟
- چه شباهتی بین آهن‌ربا و چوب می‌بینید؟
- چه تفاوتی بین رنگ صورتی و گوسفند می‌بینید؟
- چه شباهتی بین سگ و رایانه‌ی کیفی می‌بینید؟